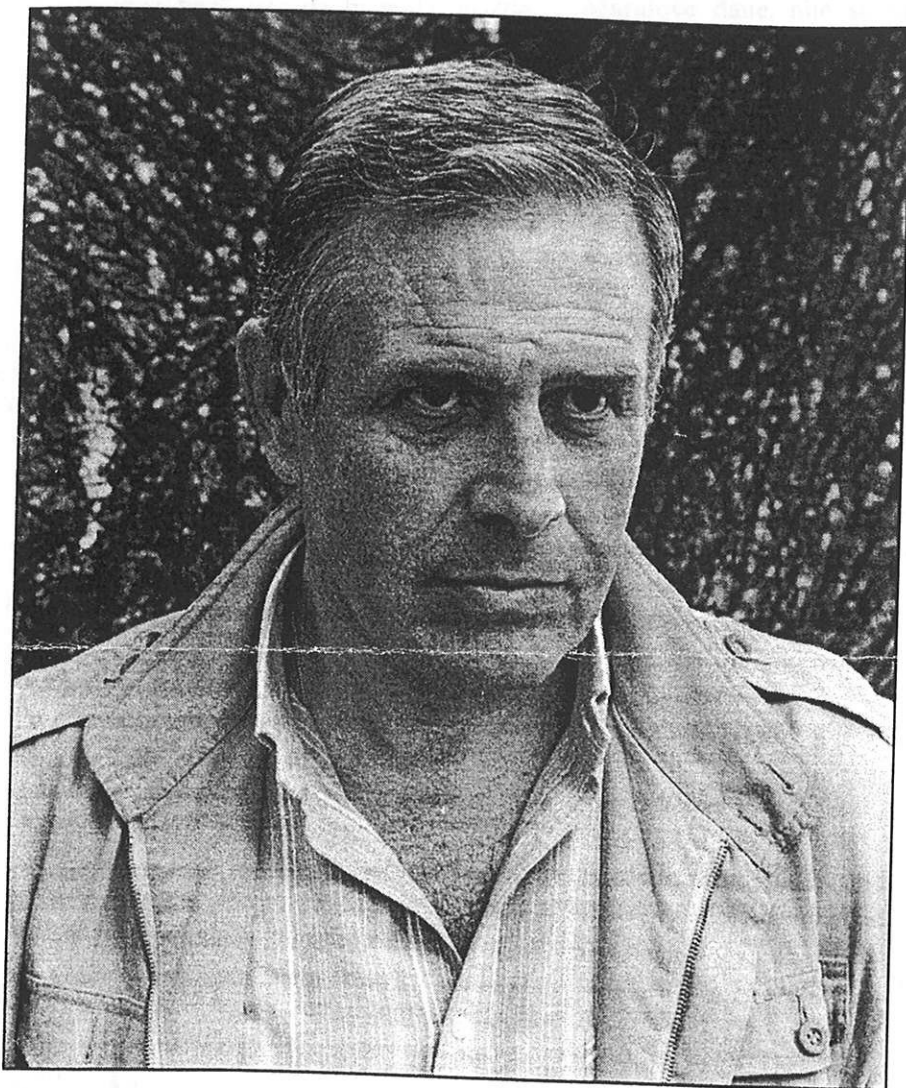

Ivan Martinac

KUKAVIČJE GNIJEZDO

(pismo Krunoslavu Kljakoviću, glavnom uredniku knjige "1700 Splitskana")

Poštovani Kruno,

Evo, prošlo je već pet mjeseci otkako sam u *Slobodnoj* pročitao tekst Vojka Mirkovića LIBAR SPLITSKIH VELIKANA, s nadnaslovom - Izdavački pothvat *Slobodne Dalmacije*, županije Splitsko-dalmatinske i grada Splita.

Znao sam odmah što želim reći, ali sam to neprestano odgađao. U veljači i ožujku pisao sam nešto za *Nedjelju*, a što je vrijeme više prolazilo, ovaj mi se "zadatak" činio sve

težim, iz jednostavna razloga što nisam želio nikoga uvrijediti, iako je posve jasno da ne može biti govora o "tamnim splitskim oblacima", a da svi budu zadovoljni. Večeras sam, ipak, jer je krajnji čas, umetnuo list papira u staru OLYMPIU 66 i počeo.

Ludilo se nastavlja

Vjerujem da ste čitali moje posljednje tekstove u *Nedjeljnoj*.

U onome pod imenom LUDILO, 2 (13. 2. 1998.) postoje dva ulomka:

- Hodam (ošamućen, skoro sumanut) po gradu, ustvari Marmontovom, gore-dolje, dolje-gore, "češući" se o kandelabre (kao stvorene za malu djecu i pse) i zaustavljam se, svaki put kada dodem gore, na najludem mjestu lude Marmontove, na kojem će se uskoro dičiti Hrastina fontana (progutavši i ono malo prostora) ...

- Stojim na križanju Marmontove i ulice kralja Tomislava, na mjestu buduće fontane, ispod budućeg mlaza, što ga je Splitskanima obećao "vidoviti" Vjeko Ivanišević (projek-tant!) u dosluhu sa silama ludosti (a bolje i ludosti nego zla!)...

Elem, napisao sam to što sam napisao, čim sam doznao za taj nerazumni "projekt", pokušao sam aktivirati i gosp. Jakšu Marasovića, komunalnog pročelnika, ali je nažalost, sve bilo prekasno. Neki su zamislili, a neki drugi potpisali - tipično splitsku nebulozu od 200.000 DEM i Bog te veselio.

Raspisati Natječaj za Kazališni trg i Rivu, a ono što ih vezuje (žilu kucavicu - Marmontovu) naručiti "iz ruke u ruku" može samo Split, koji je zahvaljujući svojim ishitrenim (od splitskog puka izabranim) upravama - raskopao najljepše mediteransko gradsko groblje, srušio prekrasnu fontanu, zapustio neponovljivi Marjan, itd, itd.

Znam za Vjeku Ivaniševića - da sa mnom više ne razgovara. Za Hrastu ne znam, ali očekujem istu reakciju. Uglavnom, obojica su zadovoljni, Ivanišević, po vlastitom priznanju - izuzetno zadovoljan, preza-dovoljan, a Hraste kaže da njegova

"pirija" izgleda mnogo bolje nego što je mislio. Ja sam, pak, mislio da će biti barem tri puta višočija i šira (te sam stoga govorio o prostoru), a ovo sada nije ništa drugo nego "igračka, ispala luđaku iz džepa". A "kastri-rana figa" (jer da bi voda izlazila, palac je, naravno, trebalo kastrirati) ni sa čim nije usporediva. A one gr-made četvrtasta kamena, koje su navodno za sjedenje (iako na njih još nitko nije sjeo, jerbo su prljave, hladne i "nesjedive") ni one se ni sa čim ne mogu usporediti... a kandelabri, što su "pojeli" sav pogled na more i nebo iznad mora - posebna su priča.

Sve u svemu, a za razliku od Ivana (Ivice) Škarića, splitskoga gradonačelnika, koji je izjavio: "Fontana mi se sviđa, jer je neobična (mrlja mu se na Peristilu, 11. siječnja, nije svidjela - op.a.), a nadam se da će postati splitski simbol, razglednica našega grada. Ona simbolizira splitski dišpet", za razliku, ponavljam, od njega, koji tako zamišlja grad kojim upravlja, ja napisah svoju kritiku što sam brže i oštrije mogao, govoreći usput prijateljima, da nije svako zlo za zlo, i da vjerujem da će u sljedećih pet godina ta figa (smokva ili šipak) skupa s pirijom ostati - najveća splitska ludost. Rekoh i prevarih se, jer već do danas to ruglo ima - sedam ravnopravnih suparnika, a to znači da se Splitsani nadmeću nevjerojatnom brzinom - za ludu splitsku krunu.

Evo konkurenata što sudjeluju u nadmetanju:

1. Žigo

Boris je Dvornik odlučio, nakon županijske nagrade za **životno djelo**, učiniti "drugarsku večer" na bini HNK-a za uzvanike (prijatelje, splitsku publiku). I u tome nema ništa lošega, dapače.

Ali tada, sa svojim "komentari-

ma" upada, preko duplerice *Slobodne Dalmacije*, dugogodišnji urednik kulture i podlistka *Forum*, Bože V. Žigo, koji 20. 4. 1998. "alkarski slavodobitno" izjavljuje:

"Bolji uvod u nadolazeće Marulove dane, nije se mogao ni zamisliti".

Uistinu golema, čak ogromna (jer je ogromno veće od golemoga) ludost. Ta kakve, pobogu, Dvornik ima veze s Marulićem kada ni Marulić (a to bi Žigo morao znati) nema ama baš nikakve veze s kazalištem.

Da ne pomislite da sam i ja (iznenada) poludio, otkrit ću Vam što o tome piše (12. 5. 1995.) najveći hrvatski stručnjak za Marulića: "Povrh toga nesklon sam kazalištarenju pod Marulovim imenom, jer on nije imao nikakve veze sa svjetovnim priredbama. Nasuprot".

Dakle, najprije Rade Perković, svojom užasnom energijom uvali "Marulićeve dane" u teatar, a zatim Žigo tu utrupa i Dvornika.

2. Komisija

29. 4. *Slobodna je Dalmacija* objavila popis laureata, nagrađenih od Komisije za javna priznanja grada Splita.

Jedan od dvoje dobitnika za životno djelo je Vanča Kljaković.

Obrazloženje je sljedeće: "Redatelj Vanča Kljaković svojim je dugogodišnjim djelovanjem podario Splitu niz kazališnih predstava, filmova i drama".

E sad, zna se da su sve nagrade gradova (ne samo splitska) zamišljene kao domicilne. Čovjek, naime, mora boraviti u dotičnom gradu, da bi tom gradu mogao (prema propozicijama) bilo što podariti. Ne može se, na primjer, za isti film dobiti nagrada grada Zagreba, Varaždina i Splita. A Vanča se nakon gimnazijskog školovanja (1950.) vratio u

Split 1990. I od tada nije snimao. Ni jedan njegov film ne ulazi dakle, u konkurenciju za nagradu grada Splita, a od kazališnog opusa samo posljednjih sedam godina, što mi se čini nedovoljnim za tzv. **životno djelo**.

Sklon sam oprostiti Vanči, jer svi umjetnici žude za priznanjima, pa su prema njima (kada dodu) nedovoljno kritični. Čak bih rekao da čovjek imun na priznanja vjerojatno i nije umjetnik nego filozof ili svetac, sklon sam, kažem, oprostiti Vanči, iako ne prihvaćam njegovu krilaticu da je **splitski redatelj** jer su mu filmovi **po duhu** splitski budući da to, glede propozicija, ne znači ništa. Ali ne mogu, razumije se, oprostiti komisiji, koja nema pravo na ovakve eskapade.

3. Poglavarstvo

Kada je umro ministar obrane Gojko Šušak, splitsko je Poglavarstvo istog časa trebalo poslati hrvatskoj Vladi brzojav sućuti i zamolbu da Dan žalosti ne bude u četvrtak, jer je 7. svibnja blagdan sv. Dujma, koji se po splitskom statutu, starom više od 600 godina, mora **slaviti**. Budući da je Split drugi po veličini hrvatski grad, Vlada bi to vjerojatno usvojila i Dan bi žalosti bio u petak. Međutim, Poglavarstvo se nije usudilo tako nešto niti predložiti pa je 7. svibnja održana samo procesija s moštima sv. Duje i misa, a tradicionalna tombula, sajam Sudamje, susret dalmatinskih klapa i rock-konzert odgođeni su za subotu.

Ipak (prema *Slobodnoj* od 15. 5.) gradonačelnik Ivan Škarić izjavljuje da su se on i nadbiskup splitsko-makarski msgr. Ante Jurić složili da je ovogodišnji blagdan sv. Dujma bio najbolji i najpristojniji, a s njima se složilo i Poglavarstvo.

Neki cinik (što ja nisam) uzvratilo bi na to, da se Splitsani trebaju moliti

Bogu da i dogodine neko važan umre uoči Sudamje, kada je već ozračje Dana žalosti najprikladnije za blagdan sv. Dujma.

4. Petar Krolo

U svibnju je otvorena nova splitska vjenčalonica, a prvi je par vjenčao Ivan Škarić. To, naravno, ne bi bilo nimalo čudno da ta vjenčalonica nije (gle čuda!) prvi javni sadržaj useljen u prostor negdašnjeg Muzeja Revolucije (ili Stare bolnice). A budući da brak (kao takav) ne pripada **kulturi**, iako je katolički sakrament, onda je za tu invaziju (najezdu, provalu, osvajački upad) u zgradu rezerviranu za nešto **od kulture** najkrivlji Petar Krolo, pročelnik za kulturu splitskog Poglavarstva koji "troši" svoj drugi mandat na tom časnom mjestu. A ako se pak ne može izboriti (kako tvrdi) za svoje vizije, protiv svih ostalih, tada treba odstupiti. Vrlo jednostavno, pošteno, i barem za njegovu savjest (ako je ima) učinkovito.

5. Pavičić

Jurica Pavičić, "čudo od djeteta" splitske literarno-filmske i video scene, izjavljuje svojem kolegi Sandru Pogutzu (u *Nedjeljnoj Dalmaciji* od 8. 5.) da će on (Pavičić!) sve učiniti, kako bi Split opet (tj. ponovno) doživio slavu i književni značaj, što ga je posljednji put imao u dvadesetim i tridesetim godinama stoljeća.

Za "krepat od smija". Najveći hrvatski pjesnik Tonči Petrasov Marović, Mate Raos, Živko Jeličić, Jure Franičević, Branko Bavčević, Momčilo Popadić, Toma Bebić (briljantni aforističar), Zvonimir Buljević, Fiamengo i mnogi drugi (da ne spominjem sebe) uzalud su se, znači, trudili, ali bez brige - sve će to Pavičić ispraviti, potaknut oduševljenjem zbog svojega prvijenca što

ga je nazvao - OVCE OD GIPSA.

6. Mile Gizdić

Na nedavnoj splitskoj fešti u Zagrebu, koju je organizirao tzv. splitsko-zagrebački krug (!?) od Ive Sanadera do Ivice Škarića, prikazan je SPLITSKI INTERMEZZO Mile Gizdića, tridesettrominutni video-rad (a ne film, kao što u novinama piše), a bio je Mile i u vijestima HTV-a, u četvrtak, 21. 5. u udarnom terminu, između dvije kultne serije DOSJEI X i SEINFELD, izjavivši naravno da je zadovoljan svojim uradkom. I što sad? A ništa!

Svojedobno je gradonačelnik Nikola Grabić pronašao sebe u video-proizvodu Mladena Mateljana I PALAČA RODI GRAD, a zatim je Škarić zdušno prigrlio SPLITSKI INTERMEZZO, a oba su uistinu loša, iako je PALAČA nešto malo bolja. Tekst je u PALAČI nešto malo bolji (iako bi bilo bolje da ga uopće nema), a i količina "pretapanja" je nešto manja (iako bi bilo bolje da ni njih nema).

Vraćamo se, izgleda, u kameno doba hrvatske (i splitske) vizualnosti. Krivaca je mnogo, od onih najznačajnijih (Zvonimir Berković, Antun Vrdoljak) do manje značajnih, no ovom sam prilikom (u splitskim okvirima) izvukao na svjetlost nesretnoga Milu Gizdića, talentiranog snimatelja koji je "infišao" da je filmski autor.

7. Banovina

Banovina, kao što znamo, nije osoba, nego zgrada, koja u posljednjih pet godina simbolizira kolektivno ludilo splitskih upravljačkih struktura. Kada je onomad župan Splitsko-dalmatinski Kruno Peronja useljao u Banovinu, Nikola je Grabić (splitski gradonačelnik) bježao od nje kao "vrag od tamjana", čak u podstanarstvo. Sada

županu Branimiru Lukšiću, čini se nije do Banovine, no Ivica se Škarić sprema u nju useliti.

Situacija je, dakle, obratna ali jednako odvratna. Banovina, naime, stoji i stoji i trune, a trebala je donositi gradu milijun maraka godišnje, trebala je izgraditi Dom mladeži, useliti "Marulića" i "Vidovića" u prikladne prostore, i tko zna što još...

Zašto vam sve ovo pišem, Kljakoviću?

Zašto pišem?

Ta zato što ste glavni urednik knjige 1700 SPLIĆANA, koja je, po svemu sudeći, krivo zamišljena, 1700 imena?

Humoristični (šaljivi) pristup? Splićani?

Sve su to problematične kategorije, a osim toga - vidjeli ste, iz prethodnih primjera, da je Split vada bio i ostao svojevrsno "kukavičje gnijezdo", specifična ludnica, i da mu treba pristupiti isključivo s ozbiljne strane, jer će se on sâm pobrinuti za onu neozbiljnu.

Moja su razmišljanja ovakva:

U posljednjem Leksikonu hrvatskih pisaca iz 1991. vidljivo je da od 37 osoba rođenih u Splitu, tek njih osmero u njemu i borave. Koga, dakle, krstiti Splićaninom?

Vjerujem da je najbolji kriterij onaj iz mojih tekstova objavljenih u *Slobodnoj Dalmaciji* uoči Dana duša. Najvažnije je za dotičnoga da je u Splitu radio i da je u Splitu umro, što znači da ga se nije odrekao za života, ili drukčije - da je izdržao do smrti. Važno je i to da je u Splitu pokopan (po vlastitoj želji), a najmanje je važno da je u Splitu rođen. Splitski su korijeni (što ih ovdje zovu "kolinom") posve nebitni.

Zatim - broj!

Ta molim Vas. Tko bi se želio naći između 1700 (!) kojekakvih jedinki? Nitko! Ne treba robovati tom broju.

a ni njegovim izvedenicama. Ozbiljan se pristup nedvojbeno zalaže za uži izbor, a ako baš hoćete izvedenicu, neka to bude - 170. Po meni je pak, najbolje - 300, jer ako u 300 treba ući i neki "redikul" neka slobodno ude. Ja ne bih imao ništa protiv da, u tako izabranom društvu, budem s Karuzom ili s Krpom, o kojemu je Petrasov napisao briljantnu pripovijetku. Međutim, ako broj bude 1700, tada svi postaju (barem mrvicu) redikulozni, jer taj broj je prevelik i za Hrvatsku, a nekmoli za Split. U takvoj gomili ne bih volio biti ni s rođenom majkom.

Zatim - obrada, tj. pristup!

Svako područje mora imati svoje zasebno pred-uredništvo od 3-5 ljudi, pa za film predlažem: Duška Kečkemeta, Svemira Pavića, Tonka

Kordića, Pavičića (kakav je da je) i sebe. Samo se tako mogu izbjeći krupne greške, koje se godinama ponavljaju. Na primjer, u svim dosadašnjim knjigama - Beč je citiran kao mjesto preminuća Josipa Karamana, prvog hrvatskog snimatelja, a nije Beč nego Berlin.

I još je nešto vrlo važno. Ja bih (da sam na Vašem mjestu) svima izabranima (koji su živi) predložio da sami o sebi napišu određeni broj redaka. Govorim iz dosadašnjeg iskustva s Enciklopedijama i Leksikonima.

Kod nas nema takvih o kojima se sve činjenice znaju, a za ovakvu je knjigu najvažniji - točan podatak, a ne pretpostavka ili nečije mišljenje.

I na kraju - rok!

Nema nikakve logike, a ni pot-

rebe, da se baš ova knjiga okončava tijekom 1998., kako je najavljeno. Redakcijski bi je trebalo dovršiti (što bi u njoj i pisalo) do svršetka stoljeća, a tiskati do blagdana sv. Dujma 2001.

To bi bilo sve.

Pozdravljam Vas, po svojem običaju, prilagođenim benediktinskim geslom

LABORA ET ORA

9. lipnja 1998.

Ivan Martinac

Napomena uredništva:
Ovaj je tekst *Slobodna Dalmacija* odbila tiskati.

